

Vsa druga pa je z volitvijo poslanca. Ta se sme voliti iz cele dežele ali še celó zunaj dežele, če ima lastnosti, ki jih §. 17. volilnega reda predpisuje.

Gospodje, ki se sklicujejo na §. 17. in s tem trdijo, da se smejo tudi volilne može zunaj dotične občine voliti, ne poznajo §. 17., ki se glasi tako-le: „Als Landtagsabgeordneter ist Jeder wählbar“ (v deželni zbor se sme vsak voliti itd.). Če pa §. 17. poznajo in se pri volitvi volilnih mož sklicujejo na-nj, sami sebe sleparijo ali pa hočejo druge slepariti.

Zato pozor, volitvene komisije! da take, ki so se v vašo občino nepostavno vsilili kot tujci, izključite od pravice volitve.

Pogovor dveh kmetov o sedanjih volitvah Kranjskih.

Vsled dopisa po pošti Banjaloški.

Martinč: Si li v „Novicah“ une dni bral, sosed Zolar! kaj se očita deželnim poslancem zaradi njihovega slabega gospodarstva? Razvidel sem sicer na prvi pogled iz razjasnil „Novičnih“, da le iz sovražne luknje ta veter piše, al to se mi pa vendar ne zdi prav, če Ljubljancje gledišče imajo in da tudi mi na kmetih moramo krvavi svoj denar donašati.

Zolar: Za eno stran imaš prav, na drugi je pa vendar stvar vsa drugač. Nemci v Ljubljani imajo že od nekdanj gledišče, za katero so naši stariši že davno nekoliko cvenka dodajali; če pa Nemec kaj ima, zakaj ne bi imel Slovenec tudi od tega kaj, in jaz Ti povem, da sem po naključbi že dvakrat naletel na slovensko gledišče v Ljubljani in sem prav vesel bil „Županove Micke“ pa „Dimeža“. Kar se pa glediščinih stroškov za Ljubljano tiče, bi jo pa Ljubljancje lahko nasproti zasukali in bi rekli, zakaj pa se iz njih denarja delajo ceste na doljnem Dolenskem in gori na Gorenškem, za katere se vsako leto dá več tavžent goldinarjev iz deželnega denarja, pa jih Ljubljancje sami nič ne potrebujejo. Tako se kmetje pobotamo z meščani, vsaj tudi eden od družega živimo.

Martinč: No, to naj že bo, ker za gledišče stroški niso tolikšni, al nova norišnica, ta me grize, ker bo neki čez 150.000 gold. stala.

Zolar: To je res veliko denarja, al če se zdaj kakih 400 norcev leto in dan v norišnico mora spraviti, ki so nevarni drugim, kam pa ž njimi, če v starem špitalu imajo le za kakih 40 norcev prostora. Pa kakošen je še ta stari brlog! Jaz sem pred 2 letoma obiskal bratranca moje žene v tej bolnišnici, pa povem ti, da bi sam znorel, ko bi moral le en dan v tem brlogu biti, tako so norci razsajali in tulili na desno in levo okoli mene. Eno žensko sem videl tudi skor vso nago, ker ni trpela obleke na sebi, in v svojem lastnem blatu se valjati po tleh, da je smrdelo krog in krog po mostovžu. Bežal sem iz tega brloga in mloval nesrečne ljudi, katere so imeli tukaj zaprte, pa tudi zdravnika, ki z vso svojo učenostjo in dobro voljo ne more ozdraviti tako zaprtih nesrečnih ljudi. Tako morajo leta in leta nesrečneže imeti v teh brlogih, namesti da bi se v poštenu bolnišnici morebiti ozdravili v enem letu ali še poprej, in po takem bi se deželi za vsacega norca prihranilo več sto goldinarjev, ker bi poprej prišel iz norišnice. Po takem moramo našim narodnim možem hvaležni biti, da se jim smilijo nesrečni naši ljudje, katerim se je pamet zmešala, od druge strani pa, da se jim smili tudi deželni denar, ki se je dozdej zastonj trosil, ker so nori ostali po veliko let v tem brlogu. Zato mene ne morejo oslepiti nemčurji, ki ljudem,

ki nič ne vedó od teh razmer, le prah v oči sipljejo za svoje nakane. Vrh vsega tega pa se gotovo tudi Ti sosed, spominjaš, kako smo morali v prejšnjih letih norce sami domá po kehah zapirati in velike težave z njimi imeti, zdaj pa jih lahko koj v Ljubljano oddamo v norišnico.

Martinč: O norcih si tudi meni, sosed, oči odprl, al s špitalarskimi otroci (najdenci) ima dežela vendar-le preveč stroškov; to ni prav. Take vlačuge, ki se rip-sajo po svetu, naj bi vjeli in v delavno hišo dali, da si ondi same kruh služijo.

Zolar: Kakor vidim, ti tudi ta reč ni prav jasna; oslepili so te tudi tisti krivi preroki, ki so po svetu zatrosili listeč, ki mu je ime „Kmetje“, v katerem je toliko debelih laží, da bi lahko hiše nosile. Če uboga ženska — vlačuga ali delavna dekla — otroka dobí, pa nima hiše, kjer bi ga spočela, kam pa hoče ž njim? Ali ga hoče zadaviti in v vodo vreči? Mislim, da temu tudi Ti ne boš pritrnil. Po takem mora deželna hiša biti, kamor gredó take ženske otroka porodit. Al leta 1871. — če se ne motim — so nas naši narodni poslanci — in zato moramo najbolj hvaležni biti gosp. dr. Bleiweisu — oprostili velikega davkovskega bremena s tem, da so postavili naredili, po kateri nimamo zdaj v Ljubljani nobenega najdenca več razen malo tistih, ki so še iz prejšnjih let nam ostali, ki po preteku 4 let vsi pridejo iz deželne skrbí, in pa tistih, ki nam jih v tujih deželah, kakor v Trstu, na Dunaji in drugod Kranjske babúre ležejo, kjer niso še najdenišnic odpravili. In to vse so take dežele, kjer Nemec ali pa Lah gospodari. Iz tega, ljubi sosed, vidiš, da so te nemčurji tako po očéh namazali, da črno vidiš namesti belo! Ravno naši rodoljubi so najdenišnico v Ljubljani odpravili, in hvala Bogu in njim, da so to storili, zakaj unidan mi je nekdo v Ljubljani pravil, da med onimi ženskami, ki v cigar-fabriki delajo, jih je nad 100 v drugem stanu, ki bile bi vse svoje otroke v najdenišnico prinesle in deželi na glavo nakopale.

Martinč: Kaj zlodja! ali je to res?

Zolar: Slišal sem to iz verjetnih ust; ali je število res tolikošno, na to ti ne morem ravno priseči, ker nisem nobene take babe vizitiral.

Martinč: Skor se Ti bom moral umakniti s svojimi krivimi misli, ki sem jih zajel iz tiste šrifte „Kmetje“. Ene mi pa vendar ne boš odbil, namreč te, da nam ni treba popotnega učenika za kmetijstvo, ki bi deželi kakih 2000 gold. stroškov prizadjal. Kaj neki bo on kmete učil, ker kmet več zna kakor on!

Zolar: Martinč, Martinč! O tem se pa tebi še najbolj čudim, da kaj tacega govoriš! Ali res misliš, da kmetijstvo ni vednost, katere se je treba učiti? Vsaj se še čevljar, krojač, kovač, mizar in vsak drug rokodellec mora učiti, če hoče dobro znati svoje rokodelstvo. Kmetijstvo je pa še le prav težka vednost. Kmetijstvo napreduje po vsem svetu; dobrih novih skušinj in novih znajdeb je čedalje več; kdor od vsega tega nič ne ve, zaostaja in je revež vse svoje dni. Potrebščine in davki so čedalje večji, svojega polja in boršta pa kmetje ne moremo raztegniti, tedaj se moramo le učiti, da na kogu sveta, ki ga imamo, kaj več in boljšega pridelamo. Če ostane dandanes kmet trdovraten pri starem kopitu, zgubljen je! Da se pa res med nami ne manjka kmetov, ki nobenega zapopadka nimajo, kaj je umno kmetovanje, to nam je pokazala med drugim ta-le sramotna skušnja. Pred kakimi 5 leti menda je bilo, ko je bilo tako sila veliko belih metuljev, ki zaserjejo na milijone škodljivih gosenic, da je družba kmetijska, odvrniti to škodo, razpisala v denarji darila — če se ne motim po pol goldinarja za mernik — vsacemu, kdor

jej prinese belih metuljev. In kaj smo takrat morali res na sramoto nam vsem slišati od nekaterih naših ljudi? — kaj misliš? — to, da so se norca delali iz tega in rekli: čemu nek bodo imeli metulje, da jih kupujejo? — Ali ne misliš, Martinč, da je še danes takih in enakih jurčkov veliko med nami? Poduka je tedaj kmetovalcu kakor vsacemu družemu stanu treba, in če potrebujejo popotnih učiteljev celó take dežele, ki so v kmetijstvu daleč pred nami, moramo tudi mi še le prav veseli biti, če ga dobimo. Popotni učitelj kmetijstva je učen mož, ki tako rekoč pred bišo pride s svojimi nauki h kmetom po deželi, da ga poduk in ogled novega kmetijskega orodja, ki ga sabo ima, ne vinarja ne stane. Ali ni to veliko vredno? In zato na deset kmetov skupaj še cel sold ne pride davka.

Martinč: Lej, Žolar! tudi to reč sem si vso drugače mislil. Zdaj še le vidim, kako morejo hudobni ljudje človeka zmotiti. Skor da me je sram. Hvaležen sem Ti za razjasnila; zdaj pa tečem koj k svoji ženi, da tudi njej povem, kako sva bila oba slepa. Z Bogom!

Žolar: Sosed, le še eno besedo. V pogovoru najinem si eno besedo rekel, kakor da bi pri poslancih šlo za službe, s katerimi si svoje žepe polnijo. Našega kraja poslanec P. ima precejšnje posestvo domá in velik mlin; ko pride čas zborovanja, hajd! mora v Ljubljano, naj je košnja, žetev ali setev, pa mora popustiti domá vse gospodarstvo ženi in tujim rokam. Če mu v Ljubljani za čas zborovanja plačujejo po 5 gold. na dan za stanovanje in za živež, mu od teh 5 gold. pri sedanji dragini pač nič ne ostane, pri gospodarstvu pa ima le škodo, če ga cel mesec in še več domá ni. Po krivem se tedaj sodi, če se od žepov govori pri poslancih. Jaz ne bi nikdar hotel poslanstva prevzeti in gospodarstva domá tujim rokam pustiti, če mi zraven stanovanja in živeža v Ljubljani še veliko povrh plačajo. V zboru pa, kjer gré včasih za važne reči, tudi poslanec ne more z mislimi pri svojih konjih domá in na svojem polji biti.

Martinč: Tako je, če človek zmirom ne bere, kar se po svetu godí in vsega ne vé na drobno. Lahko se mu potem marsikaj na nos obesí. Idiva ga, Žolar, zdaj en poliček pit na zdravje našim narodnim poslancem, katere sem zapeljan po krivem sodil. Jez ga bom plačal za pokoro greha, ki sem ga s tem storil.

Kranjci poslušajte, kako gospodarijo nemški liberalci na Štajarskem!

Ker se naši nemčurski liberalci sedaj, ko gré za nove volitve v deželni zbor, ponašajo s tem, da bi njihovo gospodarstvo vse bolje bilo, ako bi oni večino dobili v zboru, bo danes na pravem mestu, da našim volilecem kažemo gospodarstvo nemških liberalcev tam, kjer imajo večino.

Štajarska dežela je nam sosedna dežela; po krivičnem volilnem redu sedi le malo slovenskih poslancev v ondašnjem deželnem zboru in le Nemci ondi gospodujejo.

Poglejmo zdaj, kolikšni so na Štajarskem davki in kolikošne so tam doklade.

„Slov. Gosp.“ nam v 26. listu v kratkem popisu razklada to stvar tako-le:

„Iz zanimivega poročila deželnega odbora izvemo sledeče: Štajarska šteje 1 milijon in 200.000 prebivalcev, ter je leta 1875. imela davkov 10 milijonov in 768.576 gold., to je, cesarske davke z dokladami, potem priklade za srenje, okraje in deželo in naposled vžitninski davek od vina, mesa, piva in žganjice — stroški za štempeljne, davki od kuponov itd.

niso vračunjeni. Ako se gori omenjena svota razdeli na vse prebivalce enakomerno, potem zadene vsakega Štajarca, bodi berač na cesti, bodi dete v zibelji, davek 10 gold. Ta silna silna svota se nabira iz 3 davkovskih vrst; 4 milijone in 233.606 gold. znaša cesarski davek, 3 milijone in 519.324 gold. gre za potrebe srenj, okrajev in dežele, 1 milijon in 408.935 gold. daje vžitnina od vina in mesa, 219.208 gold. od žganjice, 1 milijon in 354.930 gold. od piva (pira).

Leta 1871. pri zadnjih volitvah so nam liberalni poslanci, na pr. Seidl, obetali zlate gradove. Ljudje so mislili, da bodo sedaj davki zmanjšani; ali grozno so se ukanili. Davki se niso zmanjšali, ampak neizmerno povečali. Številke nam to le preveč jasno dokazujejo in liberalno gospodarstvo obsodujejo. Cesarski davki so leta 1871. na Štajarskem znašali 4 milijone in 565.439 gold., leta 1874. pa že 5 milijonov 349.777 gold. Al ob enem so ljudje čedalje več davka dolžni ostali, tudi je bilo treba zavoljo izrednih nesreč mnogo davka odpisati. To je naposled celó ministre na Dunaji prestrašilo in so torej leta 1875. cesarski davek spustili na 4 milijone in 233.606 gold. Vse drugače pa je zastran doklade za stroške pri srenjah, okrajih in deželi na Štajarskem. Tukaj se je najbolj pokazala nesreča, da so ljudje pred 6 leti izvolili večidel same liberalce. Kajti od tiste dobe so ove doklade strašno naraščale. Le pomislimo: l. 1871. so znašale vse doklade le 58 odstotkov od cesarskega davka, leta 1872. so pa že pobirali 68 odstotkov, leta 1873. celo 79 odstotkov, leta 1874. že 81 odstotkov, in leta 1875. celih 85 odstotkov, tedaj od leta do leta več. Ni čuda, da so pri tako napetih stroških ces. kr. davkarije ces. kr. glavarstva začela nenavadno ostro davek iztirjevati in mudne davkoplačevalce rubiti. Izvoljeni liberalni župani, šolski svetovalci, okrajni zastopniki, deželni poslanci so od leta do leta dovolili več stroškov, njihovi volilci so pa morali plačati — češ ali nečeš. Od leta 1871—1875. je pri nas bilo zarad zaostalega davka 286.114 rubeženj, to je, vsak četrti človek, če poprek računimo, je bil rubljen, da se je od liberalnih poslancev dovoljeni davek iz ljudi iztirjal.“

No, „Tagblattovci“, kaj pravite k temu gospodarstvu svojih nemških tovarišev na Štajarskem? Morete li to tajiti? Gotovo bi to storili, ako bi se upali reči, da je deželni odbor Štajarski, ki je tudi po večini nemški, lagal, ko je v svojem zadnjem poročilu žalostni stan svojega gospodarstva svetu razodel.

Vi pa, Kranjski možje, ki boste kmalu volili poslance v naš deželni zbor, se v pogledu na uboge svoje sosede na Štajarskem pač ne boste dali oslepiti po krivih prerokih, kateri Vam obetajo zlate gore, če bi namesto narodne večine prišla nemčurska večina v deželni zbor Kranjski. Tožili bi potem o še večih davkih in prikladah, ki bi Vas zadeli, kakor sedaj toži „Slov. Gosp.“ iz Štajarskega.

Gospodarske stvari.

Živinozdravniška skušnja.

* *Da se krvotok goveje živine odvrne, to je, vbrani, da živina ne šči krvi, se priporoča žveplena kislina (hudičevo olje). Majhna žličica žvepljene kisline se vlije v bokal vode in s tako okisano vodo se vsak dan poleti okisa krma. O hudi vročini taka okisana voda, s krmo pomešana, tudi dobro storí prešičem.*